

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ	การศึกษาสภาพปัญหาความเสียเปรียบของกลุ่มความหลากหลายทางเพศอันเนื่องมาจากการไม่มีกฎหมายรับรองการสมรสในประเทศไทย
ผู้เขียน	นายภานพ มีชำนาญ
ปริญญา	นิติศาสตรมหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ	ผศ.ดร.พรณรายรัตน์ ศรีไชยรัตน์

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายรับรองการสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ แม้บุคคลกลุ่มนี้จำนวนไม่น้อยได้ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันเช่นเดียวกับคู่สมรสต่างเพศ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงได้ทำขึ้น เพื่อ 1. สำรวจสภาพปัญหาความเสียเปรียบของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอันเนื่องมาจากการไม่มีกฎหมายรับรองการสมรส 2. ศึกษากฎหมายไทยที่กำหนดสิทธิและหน้าที่สำหรับคู่สมรสและวิเคราะห์กฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา 3. ศึกษาตัวอย่างกฎหมายรับรองการสมรสหรือการใช้ชีวิตคู่ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในต่างประเทศ โดยทำการศึกษาจากการวิจัยเอกสารและการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย โดยใช้วิธีบอกต่อกันเป็นทอด ๆ

ผลของการสำรวจสภาพปัญหา จากการสัมภาษณ์เชิงลึกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 8 คนระบุว่าประสบปัญหาความเสียเปรียบจากการไม่มีกฎหมายรับรองการสมรส จำแนกได้เป็น 8 ลักษณะปัญหา ได้แก่ ปัญหาเกี่ยวกับการจดทะเบียนสมรสในประเทศไทยและผลของการจดทะเบียนสมรสในต่างประเทศ ปัญหาเกี่ยวกับการจัดการทรัพย์สิน ปัญหาในการทำสัญญาคู่ร่วม ปัญหาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิต ปัญหาเกี่ยวกับการถือครองที่ดินของคนสัญชาติไทยที่มีคู่ชีวิตเป็นชาวต่างชาติ ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สิทธิคู่สมรสเพื่อหักลดหย่อนภาษี ปัญหาในการใช้สิทธิทางราชการในการเบิกค่ารักษาพยาบาล และปัญหาเกี่ยวกับความรุนแรงในครอบครัว ในขณะที่อีก 12 คนแม้จะให้ข้อมูลว่าไม่ประสบปัญหาแต่มีความเห็นว่ากฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันจะก่อให้เกิดปัญหาต่อการใช้ชีวิตคู่ร่วมกันในอนาคตได้

ผลจากการวิจัยเอกสารพบปัญหาความเสียเปรียบทั้งในลักษณะข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย โดยปัญหาบางส่วนเป็นปัญหาเดียวกับปัญหาที่พบจากการสัมภาษณ์เชิงลึก แต่พบความเสียเปรียบทางกฎหมายประการอื่นเพิ่มขึ้น ได้แก่ สิทธิและหน้าที่ของคู่สมรสตามกฎหมายครอบครัว กฎหมายมรดก กฎหมายลักษณะละเมิด กฎหมายอาญา กฎหมายวิธีพิจารณาอาญา สิทธิในการบริจาร่างกายหรืออวัยวะ สิทธิในการประกันสังคม และสิทธิในการลงนามยินยอมให้รักษาพยาบาลคู่ชีวิต

การศึกษานี้พบว่าในต่างประเทศมีการบัญญัติกฎหมายเพื่อรับรองการสมรสสำหรับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ใน 2 ลักษณะ ได้แก่ การจดทะเบียนสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันและการจดทะเบียนความสัมพันธ์ โดยการรับรองการสมรสดังกล่าวมีผลให้บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศได้รับสิทธิหน้าที่และความคุ้มครองตามกฎหมายอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิตในฐานะคู่สมรสหรือคู่ความสัมพันธ์

การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นว่าแม้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 จะให้ความคุ้มครองบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจากการเลือกปฏิบัติ แต่บุคคลกลุ่มนี้ยังต้องเผชิญกับการปฏิบัติที่แตกต่างจากคนส่วนใหญ่ในสังคม อันเป็นผลมาจากข้อกฎหมายและระเบียบกฎเกณฑ์ของสถาบันต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า การออกกฎหมายรับรองการสมรสจะเป็นการแก้ไขปัญหาความเสียเปรียบในการใช้ชีวิตคู่ และสร้างความเสมอภาคให้กับบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามเจตนารมณ์ของหลักการห้ามเลือกปฏิบัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

Independent Study Title	A Study of the Disadvantages of Sexual Diversity Couples Occurred by Non Legal Recognition of Their Marriage in Thailand
Author	Mr. Panop Meechamnan
Degree	Master of Laws
Independent Study Advisor	Assistant Professor Dr. Panarairat Srichaiyarat

ABSTRACT

At present Thailand still does not have any legal recognition of marriages of sexual diversity people even though many of them live together like heterosexual couples. This study, then, conducted to: 1) survey the condition of their disadvantages occurred by non legal recognition of their marriages; 2) study Thai legal provisions prescribing rights and duties of married couples and analyze the effects of those provisions on the aforementioned problems; 3) study some foreign laws recognizing marriages or partnerships between sexual diversity people; by means of documentary research and in-depth interview with a snow ball sample group of the sexual diversity people in Thailand.

The in-depth interview revealed that 8 of the 20 sexual diversity interviewees confronted at least one of the following disadvantages: 1) marriage registration in the country and the effect of their marriage registration in foreign countries, 2) property management, 3) mutual loan contract, 4) life insurance contract, 5) land possession, 6) tax deduction, 7) official welfare for medical treatment, and, 8) domestic violence. Although the rest of the interviewees confirmed that they have not had any disadvantage occurred by the law, they concurred that the present law will cause them some disadvantages in the future.

The documentary research found some factual and legal disadvantages shared by those revealed from the in-depth interview. The additional disadvantages found from the documentary research are: 1) family rights and duties of married couples according to family law, heritage law,

torts law, criminal law, and criminal procedural law; 2) body or organ donation; 3) social security; and, 4) medical care authorization.

This study found that some foreign countries enacted laws recognizing marriage or civil partnership registration between sexual diversity people. This recognition entitles them rights, duties, and other legal protections relating to their marriage or partnership status.

This study showed that even though the Thai Constitution B.E. 2550 proscribes discrimination against sexual diversity people, they still encounter disparate treatment from the dominant group of people as resulted by law and regulations of various institutions. The researcher, then, is of the opinion that legal recognition of marriages of sexual diversity people is a solution to those disadvantages and a resort to equality for them according to the spirit of the anti-discrimination principle of the Thai Constitution.